

Anna Dąbrowska-Kamińska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

Warianty odmiejscowych struktur przymiotnikowych w polskiej antroponimii

1. Przedmiot opracowania

Zbadaniu antroponimów, których podstawę stanowią nazwy miejscowe zakończone na *-no*, wywodzące się od nazw z formantem przymiotnikowym **-bn* poświęcony jest niniejszy rozdział. Geneza tych nazw jako samodzielnej struktury toponimicznej wiąże się z przymiotnikami na **-bn*. Henryk Borek, w monografii *Zachodniosłowiańskie nazwy toponimiczne z formantem -bn-* wykazał, że prasłowiański formant przymiotnikowy **-bn-*, który w nazwach miejscowych występuje jako *-no*, *-na*, *-ne*, *-ny*, na gruncie polskim najbardziej żywotny jest w nazwach rodzaju nijakiego. Formy z *-no* są przy tym najczęstsze w północno-zachodniej części Polski, najrzadsze zaś na północnym Mazowszu [Borek 1968: 428].

Pod względem formalnym najliczniejszą grupę przymiotników relacyjnych tworzą formacje derywowane za pomocą przyrostka **-bnb* i **-bškь*. Ten ostatni wyspecjalizował się m.in. w tworzeniu przymiotników od nazw miejscowych [Moszyński 2006: 279]. Natomiast pierwszy (**-bnb*) okazał się najbardziej ekspansywny w tworzeniu toponimów. Zapewne dlatego często spotykamy formant obok *-in/-yn* <**inь* w nazwach miejscowych, które były pierwotnie przymiotnikami przynależnościowymi, dzierzawczymi, a z czasem przeszły do klasy rzeczowników, np. Rogalino, Trąbczyno, Kędzierzyno, Myślęcino [Lehr-Splawiński, Klemensiewicz, Urbańczyk 1955: 228].

2. Źródła

W niniejszym rozdziale scharakteryzowano nazwiska wywodzące się od przymiotników utworzonych od kresowych nazw miejscowych. Materiał toponimiczny pochodzi ze zbiorów Skarbu Koronnego Archiwum Akt Dawnych

(AGAD-u w Warszawie), tj. Metryki Koronnej. Lustracje województwa ruskiego (czyli ziem: chełmskiej, halickiej, lwowskiej, przemyskiej) i województwa podolskiego pochodzą z XVIII w.. Wtedy to w zaborze austriackim i rosyjskim posiadanie nazwiska zostało prawnie usankcjonowane. Na przełomie XVIII i XIX wieku ukształtowała się także ukraińska antroponimia.

Analiza źródeł rękopiśmiennych pozwoliła na wyodrębnienie miejscowości, które najpewniej dały początek nazwom własnym osób tam zamieszkujących. Przykłady wybrane z dokumentów umożliwiają prześledzenie procesów kształtowania się nazw osobowych aż po nazwiska, odnotowane we współczesnych słownikach antroponimicznych, bowiem odniesienie do materiałów źródłowych pozwala poznać etymologię danego antroponimu i doprecyzować, czy jest odmiejskowa, czy odapelatywna.

3. Prezentacja materiału

Ze wspomnianych materiałów z lustracji przedstawiono 15 nazw miejscowych (zakończonych na *-no*) w pierwszej kolumnie tab. 1. W drugiej kolumnie umieszczono nazwiska zakończone na *-ski/-cki* pochodzące od tych toponimów. Uwzględniono warianty występujące w SEMot oraz SNUP. Przy interpretacji materiału zastosowano taksonomię Zofii Kowalik-Kalety, która w swojej monografii [zob. Kaleta-Kowalik 1981] podjęła problematykę kształtowania się staropolskich nazwisk odmiejskowych na ziemiach I Rzeczypospolitej, a więc także Małopolski i pogranicza południowo-wschodniego. Praca tej autorki powstała na podstawie kartoteki *Słownika staropolskich nazw osobowych* [zob. SSNO, 1965–1987] i zawiera m.in. podstawy teoretyczno-metodologiczne synchronicznego opisu budowy słotwórczej nazw osobowych motywowanych przez nazwy miejscowe oraz charakterystykę budowy słotwórczej nazw osobowych o cechach przymiotnikowych.

Tabela 1. Nazwy miejscowości i nazwiska odmiejskowe

Nazwa miejscowości	Nazwiska odmiejskowe z sufiksem <i>-ski</i>	Inne warianty nazwisk odmiejskowych
1. Chmielno	Chmieliński, Chmielnikowski	Chmielnicki
2. Hołowno	Hołowiński	Hołownicki
3. Kłodno	Kołodzyński, Kłodziński, Kołodziński	Kłodnicki, Kłodecki
4. Komarno	Komarowski, Komarski	Komarnicki, Komarnycky, Komarnyckyj, Komarnyćka
5. Korosno	Korosiński, Krosieński, Krosiński	
6. Milno	Miln(i)owski, Miliński	Milnicki

Tabela 1

6. Milno	Miln(i)owski, Miliński	Milnicki
7. Okno	Okniański, Oknieński, Okninski, Okniński, Oknowski	Oknicki
8. Owadno	Owadowski	–
9. Porudno	Porudzieński	Porucki
10. Powitno	Powitański	Powicki
11. Rokitno	Rokiciański, Rokiciński	Rokitnicki
12. Rogoźno	Rogozieński, Rogoziński, Rohozieński	Rogoźnicki
13. Stolno	Stoliński	Stolnicki
14. Suszno	Suszyński, Suszuńska, Suszewski, Suszowski	Suszycki
15. Zimno	Zimniewski, Zimniński	Zimnicki

Źródło: opracowanie własne (dotyczy wszystkich tabel).

4. Omówienie materiału zawartego w tabeli 1

Wspólną cechą nazwisk wymienionych w tab. 1 jest podstawa kończąca się na *-no* równa nazwie miejscowej oraz przymiotnikowe sufiksy *-ski*, *-cki*, które mogły ulegać rozszerzeniu o formanty przymiotnikowe *-ic-*, *-eń-* *-iń-*, *-ow-*, *-ew-*.

Sufiks *-ic-||-(s)ki* łączy się z podstawami zakończonymi sufiksem *-n* : *Chmielnicki*, *Hołownicki*, *Kłodnicki*, *Komarnicki*, *Milnicki*, *Oknicki*, *Rokitnicki*, *Stolnicki*.

Sufiks *-eń-||-ski* połączył się z podstawą na *-n(o)* w antroponimie *Oknieński* : *Okno*. Zmiana morfonologiczna objęła wygłosową spółgłoskę podstawy, która uległa palatalizacji (*n* : *ń*).

Sufiks *-iń-||-ski* połączył się z podstawą zakończoną sufiksem *-n(o)* w antroponimach: *Okniński*, *Zimniński*. Zmiany morfonologiczne objęły tu wygłosowe spółgłoski podstawy, które uległy palatalizacji (*n* : *ń*).

W nazwiskach: *Chmieliński*, *Hołowiński*, *Kłodziński*, *Kołodziński*, *Korosiński*, *Krosiński*, *Miliński*, *Rokiciński*, *Stoliński* sufiks *iń-||-ski* połączył się z podstawą, która uległa skróceniu o sufiks toponimiczny *-n(o)*. Zmiany morfonologiczne objęły wygłosowe spółgłoski podstawy, które uległy palatalizacji *n* : *ń*, *d* : *dz'*, *s* : *s'*, *l* : *l'*, *t* : *c'*.

Sufiks *-ow-||-ski* połączył się z podstawą zakończoną sufiksem *-n(o)* w antroponimie: *Oknowski* : *Okno*.

Wśród nazw osobowych zakończonych sufiksem *-cki-||-ski* i motywowanych przez sufiksalne nazwy miejscowe, podstawa słowotwórcza niektórych nazwisk ulega skróceniu o sufiks toponimiczny *-n(o)* [Kowalik-Kaleta 1981: 80]. Przykła-

dami na skrócenie podstawy są: *Porudno* : *Porucki*, *Powitno* : *Powicki*, *Kłodno* : *Kłodecki*. Podobnie wśród nazw osobowych zakończonych rozszerzonym sufiksem *-ow/-ew-||-ski* i motywowanych przez sufiksalne nazwy miejscowe występują takie, których podstawa słowotwórcza ulega skróceniu o sufiks toponimiczny: *-n(o)* [Kowalik–Kaleta 1981: 60], np. *Owadno* : *Owadowski*, *Suszno* : *Suszewski*.

Fakultatywnie w przytoczonych w tab. 1 nazwach osobowych występuje palatalizacja spółgłosek zwartych *t* : *c'*, *t* : *c*, *d* : *c* (*dz*), *d* : *dz'*, por. *Rokitnicki*, *Roki-ciński* : *Rokitno*, *Powitański*, *Powicki* : *Powitno*, *Porucki* : *Porudno*, *Kołodzyński*, *Kołodzieński* : *Kołodno*.

Wszystkie miejscowości ujęte w tab. 1 znajdowały się w dawnych województwach ruskich. Można zauważyć w pochodnych od nich antroponimach cechy typowe dla języka ukraińskiego. Do fonetycznych różnic między postacią polską a ukraińską nazwisk należy m. in.: a) realizacja głoski szczelinowej *h* w miejscu prsł. **g*, np.: *Hołowiński*, *Hołowicki*, *Rohozieński*; b) stwardnienie po spółgłosce *n*, np.: *Komarnycky*, *Komarnyćka*, *Komarnyckyj*; c) pełnogłos w nazwiskach: *Hołowiński*, *Hołowicki*, *Kołodzyński*, *Kołodziejski*, co dowodzi wpływu wschodniosłowiańskiej fonetyki. W antroponimii polskiej paralelnie funkcjonują nazwiska o tożsamej podstawie prasłowiańskiej (por. **golva*, **kolda*), ale z metatezą, np. *Kłodnicki*, *Kłodzieński*. Od wspomnianej prasłowiańskiej apelatywnej podstawy często wywodzi się określenie naturalnego obiektu topograficznego (pot. por. pagórkowate ukształtowanie czy wzniesienie terenu – przypominało głowę), które w procesie proprializacji staje się nazwą miejscową, por. *Głowno*, *Holovno*.

Wśród wymienionych w tab. 1 nazwisk wystąpiły także ukraińskie cechy słowotwórcze, jak np. obecność sufiksu *-ckyj*, (*Komarnyckyj* – tylko 1 osoba nosi to nazwisko w Polsce) funkcjonującego w antroponimii ukraińskiej. Zapis nazwiska *Komarnyćka* ze zmiękczeniem *c* w sufiksie jest zgodny z wymową ukraińską. Nazwisko to również ma najniższą frekwencję (1).

5. Prezentacja materiału porównawczego

W niniejszym podrozdziale zagadnienia antroponimii kresowej zostały rozpatrzone z uwzględnieniem materiału porównawczego. Przeprowadzono bowiem analizę antroponimów powstałych od nazw miejscowych wyekscerpowanych ze słownika Dmytra Buczki [zob. Бучко 2001]. Interpretacji poddano nazwiska, które pochodzą od nazw miejscowych (zakończonych na *-no*) znajdujących się w granicach obecnej Ukrainy. Miejscowości te (jest ich 20) przytoczono w tab. 2 wraz z pochodnymi nazwiskami, które występują w dwóch ukraińskich słownikach antroponimicznych. P.P. Czuczka przedstawił w słowniku nazwiska mieszkańców Zakarpacia z 1946 roku [zob. Чучка 2005]. Zamieszkała tam rdzenna ludność jest jedyną i najdalej wysuniętą na południe poza Karpaty grupą wschodniosłowiańską. Julian Red'ko natomiast opracował nazwiska mieszkańców całej Ukrainy [zob. Редько 2007].

W pierwszej kolumnie podano nazwy miejscowości, w kolejnej umieszczono w porządku alfabetycznym nazwy osobowe, które od nich pochodzą i potwierdzone są w słowniku Red'ki, a w trzeciej kolumnie natomiast znalazły się formy nazwisk potwierdzone w słowniku Czuczki. Uwzględnione przez autorów inne nazwy miejscowości przywołane jako podstawy antroponimu – zostały także umieszczone w tabeli. Brak nazwiska w danym słowniku zaznaczono minusem (–). W kolejnej kolumnie, do wariantów nazwisk uznanych przez autorów za odapelatywne dodano współczesne nazwy dawnych miejscowości, które znalazły się w ukraińskich słownikach. Ostatnia kolumna zawiera nazwiska odmiejscowe, przytoczone jako materiał porównawczy ze słowników: ETSNP, SNuP oraz SEMot.

Tabela 2. Nazwiska pochodzące od nazw miejscowych zakończonych na *-no*

Ojkonimy w słowniku D. Buczki	Nazwiska odmiejscowe w słowniku			
	J. Red'ki	P. Czuczki	K. Rymuta	Uwagi
1. Bahno	Bahnjuk	–	Bagnieński, Bagnieński, Bagnieński, Bagnieński	
2. Bubno	–	Bubnyk, Bubnowycz, Bubnjak	Bubnowski	Cz. podaje: Buben, Bubniv jako odapelat. n.
3. Chorosno	–	–	Krosieński, Krosieński, Krosnowski	
4. Dachno	Dachnovs'kyj: Dachnivka: Dachniv	–	Dachnowski, Dachowski	
5. Derno	Dernivs'kyj: Derniv	–		–
6. Dubno	Dubnec', Dubens'kyj, Dubenczuk, Dubnevycz	Dubyns'kyj: Dubyno, Dubnych, Dubnicki: Dubne	Dubniewski, Dubniański, Dubnowski, Dubnicki, Dubiński	
7. Hołowno	–		Hołowiński, Hołowiecki, Hołowicki	Cz.: Hołovenka, Hołovec'kyj, –yc'kyj (odapel.)
8. Horno	–	–	Hornowski: Hornów	
9. Horodno	Horodnjuk	–	Horodeński, Horodyński, Horodziński, Chorodeński Chorodyński	

Tabela 2

11. Jawno	–	–	Jawniewski, Jawniowski	
12. Moroczno	–	–		–
13. Porochno	Porochons'kyj: Porochon	Porochnavec'		
14. Rovno	Rovins'kyj, Rovens'kyj, Rovenczuk	Rovyns'kyj, Rowiński, Rovinieć, Rowieński: Rivnja, Rivne	Roweński, Rowieński, Rówieński, Rowiński, Rowski	Rovno obecnie nosi nazwę: Rivne
15. Sachno	Sachnovs'kyj: Sachnivka, Sachnivci		Sachnowski	
16. Stupno	Stupnyc'kyj: Stupnycja	Stupnyc'kyj: Stupnycja	Stupnicki, Stupniski, Stupieński, Stupiński	
17. Svydno	Svydnyc'kyj: Svydnyk, Svydnyky	–	Swidnicki, Świdnicki, Świdniski	
18. Wereteno	–	Werec'kyj, Weryc'kyj, Werezans'kyj: Werec'ki	Wereszczyński: Wereszczyn, Wereszyński :Wereszyn	Werec'ki obecnie Worota
19. Wikno	–	–	Okniański, Oknieński, Okninski, Okniński, Oknowski, Oknicki	
20. Zurno	–	–		–

6. Omówienie materiału zawartego w tabeli 2

W przedstawionym materiale antroponimicznym sufiks *-s'kyj* łączy się z podstawami zakończonymi sufiksami toponimicznymi *-n/-n(o)* w następujących nazwach osobowych: *Dubyn'skyj, Porochons'kyj*.

Sufiks *-yc'|-c'kyj* łączy się z podstawami zakończonymi sufiksem *-n-: Stupnyc'kyj : Stupno, Svydnyc'kyj : Svydno, Dubnyc'kyj : Dubno*.

Jeżeli podstawa nazwy własnej miejscowej, np. *Dubno*, kończy się na dwie spółgłoski, to w pochodzącym nazwisku, tu: *Dubens'kyj* pojawia się *e* wstawne.

Sufiksy *-ec' -//-yc' -||-kyj* łączą się ze skróconą o sufiks toponimiczny *-n-//-no* podstawą słowotwórczą w nazwisku *Holovec'kyj* : *Holovno*, *Werec'kyj*, *Weryc'kyj* : *Wereteno* (tu nastąpiła elizja, a następnie palatalizacja *t : c* wygłosowej spółgłoski skróconej podstawy).

Sufiksy *-ov-||-s'kyj* oraz *-iv-||-s'kyj* połączyły się z podstawami zakończonymi sufiksem *-n(o)* w antroponimach *Dachnovs'kyj* : *Dachno*, *Dernivs'kyj* : *Derno*.

W niektórych nazwiskach podstawa słowotwórcza uległa skróceniu o sufiks toponimiczny: *-no*, np. *Holovyc'kyj* : *Holovno*.

Sufiksy *-eń-||-s'kyj* oraz *-in-//-yn||-s'kyj* połączyły się ze skróconą o sufiks toponimiczny *n-//-no* podstawą słowotwórczą w antroponimach *Rowieński* : *Rovno* (tu zmiana morfonologiczna objęła wygłosową spółgłoskę skróconej podstawy, która uległa palatalizacji *v : v'*), *Rovins'kyj*, *Rovyns'kyj* : *Rovno*.

W wymienionych powyżej antroponimicznych słownikach ukraińskich występują nazwiska na *-s'kyj*, *-c'kyj*, paralelne z polskimi formami na *-ski*, *-cki*. Do odmiejscowych zaliczane są także nazwiska z następującymi sufiksami: *-'ak*, *-evycz*, *-ec'*, *-ovycz* - *'uk*, *-yk*. Oprócz nich w antroponimii ukraińskiej funkcjonują nazwiska odmiejscowe z sufiksami: *-ak*, *-jak*, *-njak*, *-jan*, *-janyj*.

Przy analizie wariantów odmiejscowych struktur przymiotnikowych należy wspomnieć o procesach takich, jak palatalizacja ostatniej spółgłoski podstawy w nazwiskach z sufiksami rozszerzonymi, asymilacji, a następnie: uproszczeniach, zmianach w sufiksach – *o > i*, *e > i*, wariantowości *ov : iv* w obrębie nazwiska o tej samej podstawie, pojawianiu się *e* wstawnego. W słownikach ukraińskich trafiają się nazwiska w brzmieniu polskim, np. *Rowieński*, *Dubnicki*.

Odmiejscowe nazwiska Polaków przytoczone w tab. 2 są liczniejsze (54), niż ukraińskie (31). Występują zarówno z odprzymiotnikowymi sufiksami prostymi *-ski*, *-cki*, jak i ich wariantami rozszerzonymi o formanty, które podane zostały poniżej w porządku alfabetycznym wraz z ich statystyką: *-ań-ski* (3), *-ec-ki* (2), *-eń-ski* (11), *-ew-ski* (2), *-ic-ki* (2), *-iń-ski* (10), *-ow-ski* (7), *-yń-ski* (4).

Wyraźna „strefa produktywności formantu *-no* na Kresach, która ciągnie się od ziemi nowogrodzko-pskowskiej poprzez Białoruś na Wołyń”, została dość dawno ustalona [Borek 1968: 428]. Z materiałów z okresu międzywojennego¹ wynika, że na Wołyniu istniało ponad 26 miejscowości, których nazwa kończyła się na *-no*, a na Podolu – tylko 7. Obecnie na Ukrainie nie istnieją miejscowości z tych lat, bądź mają zmienione nazwy. Natomiast nazwiska pochodzące od nich nadal funkcjonują w antroponimii polskiej. Z porównania danych ujętych w tabelach wynika, że pozostały pod własną, historyczną nazwą jedynie miejscowości: *Chorosno*, *Hołowno* i *Wikno*.

¹ Nazwy miejscowości na Wołyniu i Podolu z okresu międzywojennego znajdują się na mapach i w indeksach dwóch *Przewodników po Ukrainie Zachodniej*, część I, *Wołyń*, 2005 r. i część II, *Podole*, 2006 r., wydanych w Pruszkowie przez Oficynę Wydawniczą Rewasz. Autorem obu części jest Grzegorz Rąkowski.

Do fonetycznych różnic między postacią ukraińską a polską antroponimów należy pełnógłos, np.: *Holovec 'kyj*, *Horodeński*, *Porochons 'kyj*, *Werec 'kyj*. Analiza materiału wykazała, że w antroponimii polskiej paralelnie funkcjonują nazwiska o tożsamej podstawie prasłowiańskiej (por. **golva*, **gordь*, **porxъ*), ale z metatezą, np.: *Prochnicki*, *Procheński*.

Realizacja głoski szczelinowej *h* w miejscu prsł.**g* wystąpiła w nazwiskach: *Holovyc 'kyj*, *Horodeński*, *Horodziński*. Z kolei wzmocnienie χ przez zwarcie w ojkonimie *Chorosno* spowodowało przejście wspomnianego $\chi > k$, por. *Chorosno* > *Korosno*.

W antroponimach *Dubniewski* / *Dubnowski* został zachowany prymarny system oboczności grup '-ew-' po spółgłosce miękkiej i '-ow-' po spółgłosce twardej. Konkurencyjność tych grup widać natomiast w nazwiskach *Jawniewski* / *Jawniowski*, gdzie '-ow-' wystąpiło również po spółgłosce zmiękczonej.

Założyłam, że nazwa miejscowości *Vikno* z *v* protetycznym w nagłosie (na Ukrainie) odpowiada nazwie miejscowej *Okno* w brzmieniu polskim. Obecność w tabeli licznych wariantów nazwisk na -ski typu *Okniński* zdaje się to potwierdzać.

Nazwa miejscowości *Sachno* może pochodzić od imienia *Safon*, *Josafat*. W antroponimii ukraińskiej funkcjonuje (zapewne dzięki procesowi przeniesienia) nazwisko *Sachno*.

W ukraińskich i polskich słownikach antroponimicznych nie zostały wymienione nazwiska wywodzące się od nazw miejscowych: *Jajno*, *Moroczno*, *Zurno*.

Wnioski

W rozdziale przeprowadziłam analizę antroponimów wspólnych dla obu języków: polskiego i ukraińskiego. Na materiał porównawczy złożyły się nazwy miejscowości istniejących obecnie na Ukrainie i potwierdzonych w słowniku Dmytra Buczki oraz ojkonimy ze źródeł XVIII-wiecznych należących do Metryki Koronnej (zbiory AGAD-u w Warszawie). Antroponimy odprzymiotnikowe pochodzące od nich zasługują na uwagę z powodu wariantywności form i ze względu na coraz mniejszą liczbę nosicieli, np. najniższą frekwencję (1) odnotowałam przy nazwiskach: *Kłodyńska*, *Kłodynski*, *Kłodiński*, *Komarnyčka*, *Komarnyckyj*, *Komarnycky*, *Suszyńska*.

Przyczyny ich wariantywności należy upatrywać w tendencji do unikania spółgłoskowych oraz samogłoskowych zmian morfonologicznych, które obejmują nie tylko wygłos podstawy (nazwy miejscowej), lecz także wygłos pnia podstawy, która najczęściej ulega modyfikacjom przez *e* alternujące z zerem morfologicznym. Fakultatywnie występuje palatalizacja spółgłosek zwartych *t*, *d* oraz *n* [Kowalik-Kaleta 1981: 78]. Należy także wspomnieć o palatalizacji *v* : *v'*, *s* : *ś*, *z* : *ź*.

Za źródło wariantywności form można uznać również odaplatywne pochodzenie nazwy miejscowej. Wynika ono ze stosowania przymiotników na *-*bn*

w charakterze określeń toponimicznych, co wiązało się z faktem, że najstarszy zasób nazw z formantem *-bn o zasięgu ogólnosłowiańskim służył do szeroko pojętego określenia właściwości terenu. Pewne przykłady świadczą o tym, że dawne prymarne znaczenia zachowały się wyłącznie w nazwach własnych, np. *čelo – wzniesienie (n.m. *Czelno*) [Borek 1968: 351].

Historycznym procesem sprzyjającym powstawaniu wariantywnych form nazwisk odmiejscowych mogła być tendencja do nawarstwiania się nowszych formantów przymiotnikowych (zwłaszcza -*– bnъ) na stare, już nieprzejrzyste przymiotniki (np. *blagъ, *blagъnъ), które w ten sposób uzyskują formalny wykładnik swej przynależności do klasy przymiotników [Boryś 1998: 9–16]. Tendencja do unikania palatalizacji przez utrzymanie podstaw w niezmienionej postaci stanowiła (od staropolszczyzny) zjawisko wpływające na tworzenie form wariantywnych nazwisk. Konsekwencją było „nawarstwianie się na struktury z sufiksami prostymi – innych sufiksów, aż do pojawienia się w dobie średniopolskiej i nowopolskiej struktur wielosufiksalnych, które są rezultatem dalszego nakładania się na już istniejące formacje rozszerzone innych wykładników formalnych” [Gala 1985: 421].

Wariantywność nazwisk mogła być spowodowana także przez różne zapisy danego antroponimu.

Wykaz skrótów

- ETSNP – Rymut Kazimierz, 1999–2001, *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, t. 1–2, Kraków
- SNuP – Rymut Kazimierz, 2003, *Słownik nazwisk używanych w Polsce na początku XXI wieku*, Kraków
- SEMot – *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, 1995–2000, Aleksandra Cieślíkowa, Maria Malec i Kazimierz Rymut (red.), z. 3, 7, Kraków
- SSNO – 1965–1987, *Słownik staropolskich nazw osobowych*, t. I–VII, Witold Taszycki (red.), t. VII – Suplement, Maria Malec (red.), Wrocław

Bibliografia

- Borek Henryk, 1968, *Zachodniosłowiańskie nazwy toponimiczne z formantem „-bn-”*, Wrocław.
- Boryś Wiesław, 1998, *Kształtowanie się klasy przymiotników w epoce prasłowiańskiej*, „Rocznik Sławistyczny” LI, 9–16.
- Бучко Дмитро, 2001, *Інверсійний словник ойконімів України*, Lublin.
- Чучка Павло Павлович, 2005, *Прізвища закарпатських українців: Історико-етимологічний словник*, Видавництво „Світ”, Львів.
- Dąbrowska-Kamińska Anna, 2006, *Nazwiska Polaków typu: „Dilny”, „Woronienko”, „Tetera”*, [w:] Zofia Abramowicz, Elżbieta Bogdanowicz (red.), *Animizacja i apelatywizacja*, Białystok, 363–374.

- Dąbrowska-Kamińska Anna, 2009, *Odmiejscowe nazwiska Polaków w antroponimii kresowej*, [w:] Ewa Dziegiel, Anna Zielińska (red.), *Polszczyzna za granicą jako język mniejszości i języki mniejszościowe w Polsce*, Warszawa, 73–93.
- Dąbrowska-Kamińska Anna 2010, *Nazwiska Polaków z sufiksem „-enko” w polskiej antroponimii*, [w:] Romana Łobodzińska (red.), *Nazwy własne a społeczeństwo*, Wrocław, t. 1, 363–375.
- Dąbrowska-Kamińska Anna, 2011, *Nazwiska z sufiksem -uk, -czuk w antroponimii polskiej na podstawie wybranych przykładów ze „Słownika nazwisk używanych w Polsce na początku XXI wieku” Kazimierza Rymuta*, [w:] Maria Biolik, Jerzy Duma (red.), *Chrematonimia jako fenomen współczesności*, Olsztyn, 137–150.
- Gala Sławomir, 1985, *Polskie nazwy osobowe z podstawowym -l-/-l- w części sufiksальной*, Łódź.
- Kowalik-Kaleta Zofia, 1981, *Staropolskie nazwy osobowe motywowane przez nazwy miejscowe*, Wrocław.
- Lehr-Spławiński Tadeusz, Klemensiewicz Zenon, Urbańczyk Stanisław, 1955, *Gramatyka historyczna języka polskiego*, Warszawa.
- Moszyński Leszek, 2006, *Wstęp do filologii słowiańskiej*, Warszawa.
- Rąkowski Grzegorz 2005–2006, *Przewodnik po Ukrainie Zachodniej*, część I, *Wołyń*, część II, *Podole*, Pruszków.
- Редько Юліян, 2007, *Словник сучасних українських прізвищ*, Львів.
- Редько Юліян, 1966, *Сучасні українські прізвища*, Київ.

Anna Dąbrowska-Kamińska

Adjectival Structure Variants of Surnames of Place-Names Origin in Polish Anthroponomy

(Summary)

The paper deals with the attempt to analyze the forming of some surnames types of place-name origin in Polish and Ukrainian anthroponymy. It is based upon the toponymic material included in the dictionary of oconyms by Dmytr Buczko. Most of the anthroponyms analyzed have their word-formative base of place-name origin, as well as they have their adjectival equivalents. Some of these surnames occur in several variants like Holovno : Holowinski, Holowiecki, Holovec'kyj. The formal differences have been caused by morphological and phonetical processes. Different forms can also appear as a result of different writing formulas, or because of the various, place-name or appellative, origin of these names.

Słowa kluczowe: antroponim, toponim, procesy morfonologiczne.

Keywords: anthroponym, toponym, morphonemic processes.